

Функції спеціаліста в галузі судової балістики під час розслідування контрабанди зброї

Юрій Ковальов

кандидат юридичних наук, докторант, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9159-4499>, e-mail: koval.98819@gmail.com

Розкрито значення спеціальних знань у галузі судової балістики під час розслідування контрабанди зброї, боєприпасів і їхніх складових частин. Визначено, що спеціаліст у галузі судової балістики виконує технічну, консультативну, пошукову, організаційну та аналітичну функції.

Ключові слова: *судова балістика; спеціаліст; контрабанда зброї; боєприпаси; спеціальні знання.*

Role of a Forensic Ballistics Expert in Investigations of Arms Smuggling

Yurii Kovalov

Importance of specific expertise in the field of forensic ballistics during investigations into smuggling of weapons, ammunition, and their components is highlighted. It is determined that a specialist in forensic ballistics performs technical, advisory, investigative, organizational, and analytical functions.

Keywords: *forensic ballistics; expert; arms smuggling; ammunition; specific expertise.*

Повномасштабне вторгнення РФ на територію України спричинило суттєве збільшення кількості зброї, боєприпасів і вибухових речовин, що перебувають в обігу поміж населення, військовослужбовців, добровольчих формувань та інших осіб. В умовах активних бойових дій переміщення значної кількості військової техніки та озброєння, а також тимчасової окупації окремих територій зростають ризики незаконного обігу зброї, її втрати, викрадення, приховування й подальшого незаконного переміщення через державний кордон. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває питання ефективного розслідування контрабанди зброї та застосування спеціальних знань у галузі судової балістики для виявлення, фіксування й дослідження відповідних об'єктів.

Судова балістика є одним із розділів криміналістичної техніки, що вивчає вогнепальну зброю, боєприпаси, сліди пострілу й закономірності їх утворення. Вона розробляє засоби й методи виявлення, фіксування, вилучення та дослідження зброї, її частин, куль, гільз, слідів пострілу, вогнепальних ушкоджень та інших балістичних об'єктів з метою визначення обставин кримінального правопорушення. Судова балістика дає змогу вирішувати як ідентифікаційні завдання, пов'язані з ототожненням конкретного екземпляра зброї, так і діагностичні, що стосуються виду,

моделі, справності зброї, дистанції, напрямку й кількості пострілів [1, с. 114].

Носіями спеціальних знань у галузі судової балістики є судові експерти, працівники експертних установ, спеціалісти-криміналісти, вибухотехніки, фахівці з озброєння, а в окремих випадках — працівники військових формувань, митних органів або підрозділів Національної поліції, які мають відповідну підготовку щодо дослідження вогнепальної зброї та боєприпасів. Саме вони забезпечують належне застосування спеціальних знань під час огляду місця події, вилучення зброї, призначення судово-балістичних експертиз і встановлення обставин незаконного обігу зброї.

Показовим прикладом застосування спеціальних знань в галузі судової балістики є кримінальне провадження щодо контрабанди частин вогнепальної зброї та незаконного зберігання боєприпасів, зброї і вибухових речовин. У цій справі спеціалістами було встановлено, що вилучені в міжнародному поштовому відправленні 15 магазинів є складовими вогнепальної нарізної зброї — пістолета-кулемета «CZ-26» калібру 7,62x25 мм. За результатами спеціальних досліджень було встановлено, які з вилучених предметів є бойовою зброєю, які — складовими зброї, які боєприпаси придатні до стрільби, а також

які предмети були перероблені самостійно для надання їм властивостей вогнепальної зброї [2].

Ще одним показовим прикладом застосування спеціальних знань є кримінальне провадження, у межах якого досліджувалися багнет-ножі, що переміщувалися через митний кордон під виглядом запчастин до автомобілів. Спеціалісти до проведення експертизи визначали, чи відповідають досліджувані предмети ознакам військової або бойової холодної зброї, чи є вони придатними для неодноразового ураження цілі, а також чи не втратили вони свої уражаючі властивості внаслідок корозії або пошкоджень [3].

Ще один приклад: кримінальне провадження щодо переміщення через митний кордон холодної зброї та культурних цінностей. У межах цієї справи спеціалісти та експерти досліджували значну кількість вилучених предметів, поміж яких були кортики, кинджали, шаблі, шашки, палаші, піхви та інші предмети, приховані в багажі. Основним завданням спеціалістів було визначити, які із зазначених предметів є холодною зброєю, чи мають вони культурну та історичну цінність, а також чи придатні вони для використання за призначенням. У результаті було визначено, що значна частина вилучених предметів належить до бойової або військової холодної зброї, незважаючи на їх можливу історичну або колекційну цінність. Також спеціалісти допомогли відмежувати культурні цінності від предметів, які не мають такого статусу [4].

На підставі аналізу наведених проваджень можна дійти висновку, що найбільш типовими завданнями спеціаліста в галузі судової балістики під час розслідування контрабанди зброї є:

- виявлення та попереднє дослідження предметів, схожих на зброю, боєприпасів;
- визначення виду, моделі й технічних характеристик зброї;
- установлення придатності зброї та боєприпасів до використання;
- виявлення ознак самостійного перероблення зброї або відновлення її бойових властивостей;

- відмежування зброї від предметів, конструктивно схожих на неї;
- установлення належності предметів до холодної зброї та визначення їх уражаючих властивостей.

Допомога у правильній кваліфікації предметів як культурних цінностей або зброї. Участь у підготовці до призначення судових експертиз.

На підставі положень дисертації Д. Куриленка можна дійти висновку, що обізнані особи в кримінальному провадженні, зокрема спеціалісти, виконують насамперед допоміжні, орієнтуючі й забезпечувальні функції, пов'язані із застосуванням спеціальних знань під час виконання процесуальних дій [5].

Отже, спеціаліст у галузі судової балістики під час розслідування контрабанди виконує передусім технічну, організаційну, консультативну, пошукову й аналітичну функції. Технічна функція полягає у виявленні, огляді, фіксуванні, пакуванні й вилученні зброї, боєприпасів, їх частин, гільз, куль, слідів пострілу та маркувань. Організаційна функція — допомога під час планування огляду, обшуку або огляду транспортних засобів, визначенні необхідних технічних засобів, безпечного порядку поводження зі зброєю й послідовності проведення процесуальних дій. Консультативна функція — надання пояснень щодо виду зброї, її конструктивних особливостей, придатності до стрільби, ознак перероблення, знищення маркувань або кустарного виготовлення, а також способів приховування зброї та боєприпасів. Пошукова функція — сприяння виявленню прихованої зброї, боєприпасів та їх частин у транспортних засобах, багажі, контейнерах, конструктивних порожнинах і спеціально облаштованих схованках. Аналітична функція — попереднє дослідження вилучених предметів, установлення придатності їх до стрільби, можливості складання зброї з окремих частин, наявності ознак перероблення або знищення серійних номерів.

Перелік джерел посилання

1. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О., Журавель В. А. Криміналістика : підручник / за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид., перероб. і доп. Київ, 2016. 640 с.

2. Вирок Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 10.09.2021 р. Справа № 308/10585/21. Провадж. № 308/10585/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99526310> (дата звернення: 11.04.2026).
3. Вирок Комунарського райсуду м. Запоріжжя від 02.03.2020 р. Справа № 333/2341/19. Провадж. № 1-кп/333/121/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87952061> (дата звернення: 11.04.2026).
4. Вирок Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 11.07.2022 р. Справа № 359/8929/19. Провадж. № 1-кп/359/97/2022. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105180664> (дата звернення: 11.04.2026).
5. Куриленко Д. В. Інститут обізнаних осіб у змагальному кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 256 с. URI: <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/19492> (дата звернення: 11.04.2026).